

УДК 332.1 : 338.48

Комліченко О. О.

Ротань Н. В.

Одеський національний політехнічний університет

ФОРМУВАННЯ ТА ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ РЕГІОНУ

Досліджено теоретичні питання формування економічного потенціалу туристичної індустрії регіону. Визначена система показників та проведена його оцінка. За допомогою SWOT-аналізу виявлені сили і слабкості, можливості і загрози розвитку економічного потенціалу туристичної галузі регіону.

Ключові слова: економічний потенціал, туристична галузь, регіон.

Постановка проблеми. Сьогодні в Україні формується реалістичний підхід до розвитку туризму та розуміння його як галузі економіки, яка задовольняє потреби людей та підвищує якість життя населення, володіє значними вигодами для соціально-економічного розвитку регіону; в нестабільних умовах макроекономічного середовища дозволяє поповнити доходну частину регіональних бюджетів. Проголошення туризму як однієї з пріоритетних галузей економіки регіону підвищує увагу до проблем формування туристичного потенціалу та перспектив розвитку туристичної галузі. Висока значимість туризму в структурі економіки регіону пов'язана з тим, що ринок туристичних послуг являє собою особливу систему соціально-економічних відносин, яка дозволяє залучити ресурси природно-рекреаційної та культурно-історичної спадщини у сферу економічних цінностей. Необхідність аналізу формування економічного потенціалу туристичної галузі регіону та його адекватної оцінки з врахуванням глобалізаційного розвитку економіки визначають актуальність проведеного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням економічного потенціалу підприємства займалися такі видатні вчені, як Л.І. Абалкін, В.М.Авдєєнко, Р.А. Білоусов, О.М. Волкова, Ф.І. Євдокімов, Г.Б. Клейнер, В.В. Ковальов, О.В. Мізіна, Є.В. Лапін, І.І. Лукінов, Р.В. Марушков, Б.М. Мочалов, С.В. Мочерний, О.І. Олексюк, І.М. Рєпіна, О.С. Федонін та ін. У зв'язку з чим теорія містить різні погляди авторів щодо сутності, змісту та структури економічного потенціалу підприємства, галузі, країни.

Питання розвитку туризму на регіональному та державному рівнях розглядалися у працях М.М. Дмитрієва, Ж.А. Єрмакової, М.М. Забасової, А.М. Полухіної. Дослідженням проблем туристичної діяльності, її впливу на розвиток регіонів займалися О. Амоша, М. Багров, І. Бережна, П. Гудзь, В. Євдокименко, А.Єфремов, Л. Мазуркевич, А. Новаковська, М. Орлович та ін.

Економічні засади дослідження туристичних ринків закладені у працях Г.М. Алейникової, В.Ф. Данильчука, Ю. Б. Забалдіної, Н.Й. Конішевої, Т.І. Ткаченко, В.С. Ковешнікова; менеджменту підприємств туристичної сфери – В.І. Карсекіна, С.В. Мельниченко, І.М. Школи; конкурентоспроможності туристичних підприємств – С.П. Гаврилюк; туристичної логістики – Г.І. Михайліченко; історичних та культурологічних аспектів туристичної діяльності – В.К. Федорченка, В.В. Волинця та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Разом з тим концептуальні основи формування економічного потенціалу туристичної

галузі регіону є суперечливими, методика його оцінки розроблена недостатньо. Система показників для аналізу економічного потенціалу туристичної індустрії не враховує специфіки туристичного регіону.

Мета статті. Головною метою статті є аналіз економічного потенціалу туристичної галузі регіону, оцінка його сучасного стану та перспектив розвитку.

Виклад основного матеріалу. Аналіз джерел інформації свідчить, що категорія «економічний потенціал» сучасною економічною наукою трактується неоднозначно. На думку більшості дослідників, економічний потенціал поєднує природні, виробничі, науково-технічні, соціально-культурні властивості економічної системи. Величина економічного потенціалу визначається масштабом, ступенем досконалості та структурою продуктивних сил. Є.В. Лапін пропонує авторське визначення поняття «економічний потенціал» «як максимального можливого обсягу виробництва матеріальних благ і послуг в умовах, що забезпечують найбільш ефективне використання за часом і продуктивністю наявних економічних ресурсів» [2, с. 65].

К.М. Нужний, О.Ю. Бобкова визначають поняття «економічний потенціал» наступним чином: «Сукупна здатність господарської системи, використовуючи достатню кількість і якість ресурсів, досягати стану рівноваги» [3, с. 727].

Під економічним потенціалом туристичної галузі слід розуміти сукупні можливості туристичного регіону формувати і максимально задовольняти потреби в туристичному продукті на основі оптимального використання наявних природно-рекреаційних ресурсів та культурно-історичної спадщини в умовах конкретних соціально-економічних відносин.

Різноманітність поняття «економічного потенціалу» пояснюється тим, що в одних визначеннях робиться акцент на умови і фактори, які впливають на його розміри, в інших – на характер соціально-економічних відносин, у третіх – на ресурсне забезпечення.

В економічній літературі можна виділити два підходи до визначення економічного потенціалу: функціональний та цільовий. За першим економічний потенціал є сукупністю виробничих, фінансових, маркетингових, інформаційних і інших можливостей. За другим – сукупністю можливостей досягнення системи цілей конкретного підприємства, галузі, країни [2, с. 25].

Будучи основою для прийняття управлінських рішень, економічний потенціал розглядається науковцями як узагальнений показник, що характеризує розвиток виробничих сил та виробничих відносин. Його величина залежить від оптималь-

ного сполучення кількості та якості окремих видів економічних ресурсів, які залучені у господарську діяльність; рівня організації галузі та праці в ній; ефективності системи управління [2, с. 26].

Економічний потенціал галузі має складну структуру. З однієї сторони, він складається з потенціалів підприємств, що займаються однорідними видами діяльності і розміщених на території регіону, а з іншої, є інтегральним елементом загальнодержавного народногосподарського потенціалу, який складається з наступних елементів: інституціонального, трудового, фінансового, інвестиційного, виробничого, інтелектуального, природного, соціального, управлінського, потенціалу регіональної інфраструктури.

Економічний потенціал галузі є динамічною, ієрархічною системою, що складається з підсистем та елементів (табл. 1).

Таблиця 1

Ресурсна структура економічного потенціалу галузі

Елементи	Характеристика
Кадровий потенціал	Представлений трудовими ресурсами, які залучаються для здійснення діяльності.
Виробничий потенціал	Представлений засобами виробництва, природними ресурсами, нематеріальними активами.
Інноваційно-інвестиційний потенціал	Характеризується спроможністю підприємств галузі до продукування нововведень в технічній, організаційній, економічній, управлінській сферах та їх ефективного впровадження; інвестиційною привабливістю галузі.
Організаційно-управлінський потенціал	Характеризується спроможністю системи управління галуззю забезпечити її економічний розвиток.

Економічний потенціал туристичної галузі має свої особливості:

– визначається певною туристичною ознакою – наявністю туристичного потенціалу (унікальних природних чи історико-культурних пам'яток; рекреаційних ресурсів; туристичної інфраструктури; можливість надання необхідних для задоволення потреб туристів послуг такої якості, на яку очікує клієнт: транспортне обслуговування, умови для проживання, організація дозвілля з відповідним рівнем обслуговування тощо);

– результатом взаємодії складових економічного потенціалу є вироблений туристичний продукт.

Для оцінки економічного потенціалу туристичної галузі регіону обрано систему наступних показників:

– абсолютні: кількість туристів (загальна, іноземних, зарубіжних) та її динаміка в часі, обсяг споживання товарів та послуг туристичної та інших галузей економіки (розрахований за рекомендаціями ВТО), кількість суб'єктів туристичної діяльності (тих, що мають ліцензії, та тих, що фактично надають туристичні послуги), обсяг наданих туристичних послуг, середньооблікова кількість працівників туристичних підприємств;

– відносні: обсяги наданих туристичних послуг у розрахунку на одне туристичне підприємство, на одного зайнятого, на одного туриста, сальдо туристичного балансу, частка зовнішньоекономічних операцій у сфері туризму, співвідношення кількості іноземних туристів та тих, що направлені за кордон;

– структурні: мотиваційна структура іноземного та зарубіжного туризму, географічна структура (співвідношення напрямків іноземного та зарубіжного туризму), регіональна структура (розподіл основних показників у розрізі регіонів та групування туристичних підприємств регіонів України за їх подібністю).

На нашу думку, в основу оцінки економічного потенціалу туристичної галузі регіону може бути покладена система природно-рекреаційних та організаційно-економічних показників розвитку туристичної індустрії [5, с. 440], наведена в табл. 2.

Таблиця 2

Показники оцінки потенціалу розвитку туристичної галузі регіону

№	Показники	Характеристика
Показники економічного потенціалу туристичної галузі		
Природничо-рекреаційні показники		
1	Територіальний ресурс	Площа території, тис. км ²
2	Лісові ресурси	Площа лісів, тис. га.
3	Загальна площа забудованих земель	Загальна площа забудованих земель, га.
4	Земельні ресурси	Площа сільськогосподарських угідь, га.
5	Транспортна доступність	Протяжність доріг місцевого значення, км.
Культурно-історичні показники		
6	Культурно-розважальний потенціал	Кількість культурно-розважальних закладів, од.
7		Кількість музеїв, од.
8		Кількість спортивних споруд, од.
9	Культурний потенціал	Експертна оцінка культурного потенціалу регіону в балах від 1 до 10.
10	Етнографічний потенціал	Експертна оцінка етнографічного потенціалу регіону в балах від 1 до 10.
11	Археологічний потенціал	Експертна оцінка археологічного потенціалу регіону в балах від 1 до 10.
Показники рівня розвитку туризму		
Організаційно-економічні показники		
12	Інфраструктурні ресурси	Кількість об'єктів побутового обслуговування населення, які надають послуги, од.
13		Кількість об'єктів роздрібною торгівлі та громадського харчування, од.
14		Кількість місць в об'єктах громадського харчування, од.

15		Протяжність вуличної водопровідної мережі, м.
16	Соціальні ресурси	Протяжність вуличної каналізаційної мережі, м.
17		Протяжність вуличної газової мережі, м.
18	Інвестиційні ресурси	Інвестиції в основний капітал за рахунок коштів місцевого бюджету, тис. грн.
19	Інституціональні ресурси	Кількість виданих дозвільних документів на будівництво, од.
20		Кількість виданих дозволів на введення об'єктів в експлуатацію, од.

Отже, формування економічного потенціалу галузі являє собою процес визначення та створення сукупностей підприємницьких можливостей, його структуризації та побудови певних організаційних форм задля стабільного розвитку та ефективного відтворення.

Туристична галузь набуває все більшого значення для розвитку економіки та соціальної сфери Херсонської області. Область має низку переваг і можливостей, повноцінне використання яких здатне забезпечити стійкий економічний розвиток та істотне підвищення рівня і якості життя населення.

Насамперед, це значні курортно-рекреаційні ресурси: протяжність морських пляжів перевищує 200 км, родовища лікувальних грязей, ропи, унікальні соляні озера, лікувально-термальні води на Арабатській Стрілці, родовища мінеральних вод, а також наявність 79 об'єктів і територій природно-заповідного фонду; двох з чотирьох існуючих в Україні біосферних заповідників: Чорноморського та «Асканія-Нова»; понад 5 тис. історико-культурних об'єктів [4, с. 6].

Вигідне місце розташування Херсонщини як одного з найбільших морських регіонів країни, що має морське сполучення з країнами Середземномор'я, Близького Сходу та Азії, сприяє інтеграції у світовий економічний простір. Унікальне положення є передумовою для створення в області конкурентоспроможної транспортно-логістичної інфраструктури, здатної забезпечити один з основних аспектів позитивного іміджу області на світовій арені у галузі туризму – високоякісне транспортне обслуговування туристів.

Вигідне економіко-географічне положення Херсонської області, особливо вихід до Чорного та Азовського морів, сприятливі кліматичні умови сприяли формуванню в регіоні потужного туристично-рекреаційного комплексу, розвиток якого впродовж останніх років характеризується динамічним зростанням основних показників діяльності, що якісно впливає на соціально-економічну ситуацію в регіоні. Відбувається нарощування обсягів надання туристичних послуг за рахунок розширення внутрішнього туризму [4, с. 7]. Про масштаби розвитку туристичної галузі в регіоні свідчить показник кількості туристів. У загальному обсязі туристичних потоків в Херсонській області в 2000-2013 рр. переважав внутрішній туризм. Його обсяги протягом аналізованого періоду перевищували обсяги зарубіжного туризму у 5,5-11 разів, а у 2013 р. – лише у 1,05 рази. Порівняно з 2000 р., до 2013 р. обсяг зарубіжного туризму зріс у 7 разів, іноземного – скоротився у 3,7 рази. Так, у 2000 р. кількість іноземних туристів в області становила 5929 осіб, у 2013 р. – лише 5 осіб. Кількість вітчизняних туристів, що виїжджали за межі України у 2000 р., становила 1116 осіб, у 2013 р. – 7963 особи. Тобто темпи розвитку зарубіжного туризму значно перевищують темпи зростання іноземного.

Протягом туристичного та курортно-рекреаційного сезону 2013 р. туристів та відпочиваючих приймали 273 заклади відпочинку та оздоровлення, із них 49 – дитячих. Послуги розміщення в області

надавали 420 офіційно зареєстрованих міні-готелів і баз відпочинку, а також 51 готельний комплекс, що на 38% більше в порівнянні з 2012 р.

Кількість готелів та інших місць для тимчасового проживання зросла у 2000-2013 рр. у 2,9 рази і становить 135 об'єктів. Кількість номерів в готелях збільшилась з 1247 – у 2000 р. до 9028 – у 2013 р. Житлова площа всіх номерів зросла в 6,6 рази за аналізований період і у 2013 р. склала 166 тис. м². Обслуговано приїжджих 136,2 тис. осіб, що за аналізований період збільшилось у 2,1 рази.

Кількість садиб сільського зеленого туризму в Херсонській області станом на кінець 2013 р. дорівнює 49 закладів, що надають послуги відпочинку та дозволяють в екологічно чистих умовах. Лідерами серед них є: «Дельта Дніпра» (Білозерський район, с. Дніпровське), «Чайка» (м. Гола Пристань), «Зелені хутори Таврії» (Голопристанський район, с. Велика Кардашинка), «Марійкіна садиба» (Голопристанський район, с. Іванівка), «Збур'ївський кут» (Голопристанський район, с. Стара Збур'ївка).

За даними проведеного дослідження кількість туристів та відпочиваючих, в тому числі неорганізованих, які відвідали регіон у 2013 р., становила близько 2,5 млн. осіб. Туристичну діяльність в області супроводжували 13 турсервісів проти 12 у 2012 р. Гостям Херсонщини пропонувалося 70 розроблених туристичних маршрутів, що на 20% більше, ніж у попередньому році.

Збільшення туристичних потоків в регіоні сприяло збільшенню робочих місць в галузі. За даними Херсонського обласного центру зайнятості у 2013 р. в сфері туристично-рекреаційного комплексу та обслуговування громадян, створено близько 4,1 тис. нових робочих місць, що складає 30% загального обсягу створених робочих місць в області. Середньооблікова чисельність працюючих у галузі туризму в Херсонській області у 2013 р. складала понад 11 тис. осіб. Водночас безпосередньо на туристичних підприємствах працювало лише 5,1 тис. осіб, що більше, порівняно з 2012 р., на 25%.

Херсонщина має досить потужний інвестиційний потенціал туристичної галузі, а саме: мультифункціональне геотермальне реабілітаційне містечко «InterMedicalEcoCity» (Генічеський район, Арабатська Стрілка), «Сафарі-парк» (Генічеський район, Арабатська Стрілка), хуторське поселення «Розважайся, розвивайся» на базі розважального комплексу «Зелені хутори Таврії» (Голопристанський район), рекреаційний комплекс «Чайна тиша» (Голопристанський район), плавучий флотель «Палада» (м. Херсон).

У 2013 р. в Херсонській області вперше була проведена паспортизація туристичних об'єктів регіону, а також створено єдиний реєстр. В даний час в області паспортизовані 340 туристичних об'єктів.

Обсяги надходжень від туристичної індустрії області в 2013 р. склали 26,3 млн. грн., що на 49% більше, ніж в 2012 р.

Як у структурі іноземного туризму, так і зарубіжного приблизно 80% усіх туристів припадає на 5 країн – Росію, Польщу, Молдову, Угорщину та Бі-

лорусь. Найчастіше Херсонщина приймає туристів з близького зарубіжжя (Росії, Білорусі, Молдови), а також Польщі, Чехії, Франції, Англії, Угорщини.

Для виявлення сильних і слабких сторін, можливостей і загроз туристичного середовища проведений SWOT – аналіз, результати якого представлені в табл. 3 Це дає змогу встановити зв'язки між елементами середовища, які в подальшому будуть використані для розробки стратегії розвитку економічного потенціалу туристичної галузі регіону.

Таблиця 3
SWOT-аналіз туристичної галузі Херсонщини

Сильні сторони (S)	Слабкі сторони (W)
– вигідне географічне становище;	– нерозвинена туристична інфраструктура;
– сприятливі кліматичні умови;	– недосконалість митної та податкової систем;
– наявність природних рекреаційних ресурсів;	– низький рівень інформаційного забезпечення туризму;
– багата історико-культурна спадщина;	– недосконалість управління міжнародним туризмом з боку державних органів.
– наявний потенціал для розвитку оздоровчого, молодіжного і дитячого туризму.	
Можливості (O)	Загрози (T)
– зростання обсягів туристичного ринку;	– негативний імідж Херсонщини і України в світі;
– несприятливе політичне становище в країнах Близького Сходу;	– висока конкуренція на світовому і національному туристичних ринках;
– раціональна структура туристичного ринку.	– активний розвиток туризму у сусідніх регіонах.

Висновки і пропозиції. Поняття «економічний потенціал» стосовно окремої галузі характеризує не стільки її виробничі можливості (виробничу потужність), а інтегральні здібності підприємств, які займаються однаковими видами діяльності, максимально задовольняти потреби споживачів і враховувати інтереси держави при оптимальному використанні наявних ресурсів.

Основними властивостями економічного потенціалу галузі є: цілісність, складність, взаємозамінність, взаємозв'язок і взаємодія його елементів, здатність до сприйняття інновацій, гнучкість і потужність.

Економічний потенціал туристичної галузі представляє собою складну, динамічну систему взаємопов'язаних елементів. Він складається з об'єктних (інноваційний, виробничий, фінансовий та потенціал відтворення) і суб'єктних (науково-технічний, інтелектуальний, управлінський, потенціал організаційної структури управління, маркетинговий потенціал) складових.

Найвпливовішими факторами, що обумовлюють результативність економічної діяльності в галузі туризму, є ресурсні (забезпеченість трудовими, туристичними ресурсами, закладами туристичної інфраструктури) та рівень внутрішнього платоспроможного попиту.

Перспективами розвитку економічного потенціалу туристичної галузі регіону є створення туристичної інфраструктури; підвищення рівня інформаційного забезпечення туризму; покращення іміджу регіону через проведення фестивалів, виставок, туристичних форумів, підвищення якості наданих туристичних послуг.

Список літератури:

1. Волков М.В. Аналіз і дослідження стану міжнародного туризму та розробка проектних рішень щодо його розвитку в Херсонській області [Електронний ресурс] / М.В. Волков // Режим доступу : <http://ua-referat.com>.
2. Лапин Е.В. Экономический потенциал предприятия [Текст] / Е.В. Лапин. – Сумы : ИТД «Университетская книга», 2002. – 310 с.
3. Нужный К.М. Сутнісна характеристика економічного потенціалу підприємства [Текст] / К.М. Нужный, О.Ю. Бобкова // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Європейська наука XXI століття-2007», 16–31 мая 2007 р. Т. 3. – Днепропетровск : Наука и образование, 2007. – С. 727.
4. Обласна програма розвитку туризму і курортів на 2011-2015 роки. [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.oblrada.ks.ua/>.
5. Фролова М.В. Комплексная оценка ресурсного потенциала развития сельского туризма в Республике Марий Эл [Текст] / М.В. Фролова // European Social Science Journal. – 2011. – № 13. – Р. 436–442.

Комличенко О. А.

Ротань Н. В.

Одесский национальный политехнический университет

ФОРМИРОВАНИЕ И ОЦЕНКА ЭКОНОМИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА ТУРИСТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ РЕГИОНА

Резюме

Исследованы теоретические вопросы формирования экономического потенциала туристической индустрии региона. Определена система показателей и проведена его оценка. На основе SWOT-анализа выявлены силы и слабости, возможности и угрозы развития экономического потенциала туристической отрасли региона.

Ключевые слова: экономический потенциал, туристическая отрасль, регион.

Komlichenko O. O.

Rotan N. V.

Odessa National Polytechnic University

FORMATION AND EVALUATION OF THE ECONOMIC POTENTIAL OF THE TOURISM INDUSTRY REGION

Summary

The theoretical questions of the economic potential forming of the tourism branch in the region are investigated. Indicators system of the economic potential was defined. Evaluation of the economic potential was done also. Using SWOT – analysis identified strengths and weaknesses, opportunities and threats of the economic potential of the tourism branch in the region.

Key words: economic potential, the tourism branch, the region.

УДК 330.35.01

Король В. С.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ В СВІТАІ ТЕОРІЙ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

В роботі досліджено різні підходи до формування стратегій розвитку регіону в контексті економічних теорій зростання. Нова роль регіону виявляється в тому, що він стає суб'єктом стратегічного управління та стратегічних цілей розвитку. Розглянуто підходи до визначення понять «регіон» та «регіональний розвиток».

У статті розглядаються сучасні теорії регіонального економічного зростання. Виділяються чотири основних напрямки досліджень: сучасні класичні теорії, теорії кумулятивного зростання, нові теорії регіонального зростання і нові форми територіальної організації виробництва.

Ключові слова: регіон, стратегії, економічний розвиток, економічне зростання, теорії зростання, моделі економічного зростання.

Постановка проблеми. Розвиток соціально економічної системи має розглядатися з відтворювальної точки зору. Тому закономірності суспільного розвитку повинні досліджуватися за допомогою теорій економічного зростання та прикладів застосування її основних положень у практиці управління відтворювальними процесами. Сучасні економічні процеси, які відбуваються, визначають неможливість стихійного розвитку і, тим більше, саморозвитку території (регіону) внаслідок наявності багатьох конфліктних інтересів. Відображення цих інтересів в стратегічних цілях регіонального розвитку може слугувати основою стійкого, збалансованого, соціально-спрямованого розвитку регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми теорії економічного зростання присвячені праці таких відомих вчених, як С. Кузнець, Р. Солоу, К. Арроу, Р. Лукас, Ф. Перру, Р. Барро, А. Льюїс, Д. Медоуз, Р. Харрод, Е. Домар, А. Пороховський, Г. Клейнер, Ю. Шараєв, В. Калужний. Окремі аспекти формування стратегії на регіональному рівні розглядалися в роботах В. Безуглого, В. Дармограя, С. Козинця, У. Айзарда, Р. Акоффа і Ф. Емері, А.Г. Гранберга, Г.В. Гутмана, А.А. Міроєдова, С.В. Федіна, В.Г. Ігнатова і В.І. Бутова, В.В. Івченко, Е.Е. Кібалова і А.А. Кіпа, Т. Качали, В.Н. Лексіна і А.Н. Швецова, П.А. Мінакіра, О. Черевка, О. Пчелінцева, В. Куценко та інших.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Не дивлячись на велику кількість публікацій з регіональної економіки, лише в деяких з них розглядаються теоретичні основи зростання і розвитку регіону, окремі аспекти формування стратегій. Це пояснюється тим, що саме територіальний розвиток, що пов'язаний з проблемами інфраструктури, зайнятості, екології та

іншими, завжди був класичною областю ринкового механізму, що відштовхувало від їх дослідження прибічників неокласичної теорії. Тому дослідження даного питання є дуже вчасним в даний проміжок часу.

Мета статті. Визначити основні імперативи формування стратегії економічного зростання регіону. Дослідити особливості теоретичних положень різних економічних шкіл стосовно моделей економічного зростання, узагальнити основні напрями сучасних теорій розвитку, визначити можливість застосування стратегії розвитку і моделі економічного зростання в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах актуалізується проблема формування стратегічних напрямів економічного розвитку регіонів. Спричинене це тим, що виникає необхідність у виборі цільових орієнтирів середньо- і довгострокового економічного й соціального розвитку, підкріплених чіткими уявленнями про відповідну методологію (принципи, пріоритети, джерела й механізми реалізації). Крім того, посилюється значущість визначеності, передбаченості і прозорості державної регіональної політики, що виключає двозначність й іносказання як у пропагандистських гаслах, так і в практичних кроках, використовуваних у взаєминах центру з окремими регіонами [1, с. 559]. Особливого значення набуває врахування рівня спеціалізації економіки окремого регіону, що забезпечує як ефективне функціонування, так і можливий його розвиток. Усе це має забезпечувати сприятливі умови для життєдіяльності населення на території конкретного регіону. Знання перспектив можливого розвитку регіонів стає вирішальним під час формування або державної регіональної політики, або суто регіональної політики. Без формування відповідної стратегії економічного розвитку регі-